

להזדזזת נתן

גליון קע"ח (שנה ד') - פרשת ויקהל - פרה - חודש אדר שנת תשפ"ה

תורת נתן

פננים מספר
"להזדזזת נתן" על התורהחכם לב השתדל
שייעשה הכל בשלימות

ועפ"י יל"פ אומרו לעיל ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמור זה הדבר אשר צוה ה' לאמור, וצ"ב אומרו פעמיים לאמור. אולם רצה לרמז בו, כי יש כאן שני ציוויים, אחד כפי אשר אמר הקב"ה למשה והשני כפי שתרגמו משה לישראל.

התעוררות הביאה התעוררות נוספת - בלב שאר בני ישראל

כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדָב לָבָם אֹתָם לְהִבְיֹא לָקֹל הַמְּלָאכָה וְגו' הִבְיֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ' (לה, כט). פשוט הכתוב צריך ביאור. ויל"פ, דהנה ע"י שנתעורר רצון של נדבת ישראל אצל אחד מישראל, השפיע בהתעוררות זו גם על לבות שאר בני ישראל שגם הם ירצו להביא נדבתם, נמצא שכל אחד הביא נדבתו לא רק ממה שנתעורר מעצמו בלבד, אלא גם מה שנתעורר מישראל חבירו, וכל אחד אצור בקרבו התעוררותם של כל ישראל.

וּז"ש, כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא, שמכל נדבת לב שנתעורר אצל כל איש ואשה מישראל, הביאו בני ישראל נדבה לה', שלא הביאו רק ממה שנתעורר בקרבם, אלא גם מה שנתעוררו מהתעוררותם של כל איש ואשה מישראל.

התחשף רץ למדבר - כדי שיעשו ממנו משכן

וְכָל אִישׁ חָכֵם לֵב אֲשֶׁר נָתַן ה' חָכְמָה וְתִבְיוֹנָה בְּהִקְוֵה לְדַעַת לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל קִלְאֶת עֲבֹדֶת הַקֹּדֶשׁ (לו, א). וחז"ל דרשו בְּהִקְוֵה - אפילו בְּהִקְוֵה קבלה דעת.

וּז"ל עפ"י אמרם דתחש נזדמן להם לפי שעה, וקשה איך הגיע תחש למדבר במקום שממה, אולם כששמע התחש שרוצים לעשות מעורו מכסה למשכן, רץ למדבר כדי שיעשו ממנו משכן, וכדמצינו במדרש כי השורים באו לטעון לפני אליהו שיקריב אותם לקרבן לפני ה' ולא לנביאי הבעל.

וכן הנשים טוו על העזים, ולא נצטערו העזים על טוית צמרם על גופם, כי חשבו לזכות שמצמרם יקחו לבנין המשכן. והיינו חכמה ותבונה בהמה, דגם הבהמות קבלו תבונה ודעת שייבנו גודל הזכות ליקח מעורם וצמרם לבנין משכן ה'.

יפה נדרשת

בשבת קודש מחזיר משה רבינו את התכשיטים לבני ישראל

בזה מפרש הראי"ל נוסח התפילה - "ישמח משה במתנת חלקו", שקיבל את הקדושה של התכשיטים במתנה, אך בכל זאת, "עבד נאמן קראת לו", שהוא נאמן להחזירם לבני ישראל מידי שבת בשבתו. לפי זה מפרש הראי"ל את הפסוקים שפתחנו בהם - "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", עד"ת לשון עדיים שהם תכשיטים, "ויאמר אליהם אלה הדברים" היינו העדיים והתכשיטים האלו שלקחתו ממכם, "וביום השביעי יהיה לכם קודש", שבשבת קודש אני מחזיר לכם את התכשיטים, וזהו חלק מהנשמה היתירה שיש לו לאיש הישראלי ביום השביעי, עכ"ת הנחמדים.

(מוצש"ק מברכין אדר שנת תשס"ח)

קָחוּ מֵאֹתָכֶם תְּרוּמָה לָהּ' כָּל נָדִיב לִבּוֹ יִבְיָאָה אֶת תְּרוּמָתוֹ ה' זָקֵב וְנִקְטָף וְנִחָשֶׁת וְגו' וְכָל חָכֵם לֵב בָּקָם וְנָבִאוּ וְנָעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' (לה, ה). נראה לפרש דהנה שתי מדות בנותני צדקה. יש מי שנותן לצאת ידי חובתו והעיקר אצלו שייחשב שנתן צדקה, אולם אין זה השלימות הראויה כי המדה הנכונה היא שיתן כפי מחסורו של עני ולא סגי במה שנתן ויצא ידי חובתו, כי אם יראה וישתדל שיתמלא הסכום הנצרך.

וכמו כן בנדבת המשכן יש מי שהביא רק לצאת ידי חובתו ואף אם לא היה די בהמתנות מ"מ כבר יצא ידי חובתו, והיינו קחו מֵאֹתָכֶם תְּרוּמָה לָהּ' כָּל נָדִיב לִבּוֹ יִבְיָאָה אֶת תְּרוּמָתוֹ ה', כלומר מי שהוא בגדר נדיב לב בלבד הוא יוצא במה שמביא את תרומתו ה', אולם וְכָל חָכֵם לֵב בָּקָם היינו מי שאוהב מצוות לעשותה בשלימות וכדכתיב (משלי י, ח) חָכֵם לֵב יִקַּח מִצְוֹת יִבְיֹאוּ ויעשו את "כל" אשר צוה ה', כלומר הם משתדלים שיעשה הכל בשלימות, ולא סגי במה שנותנים נדבתם לצאת ידי חובה אלא כוונתם שיהא מה שצריך בשלימות.

בין ציווי ה' - לציווי משה את ישראל

קָחוּ מֵאֹתָכֶם תְּרוּמָה לָהּ' כָּל נָדִיב לִבּוֹ יִבְיָאָה אֶת תְּרוּמָתוֹ ה' זָקֵב וְנִקְטָף וְנִחָשֶׁת (לה, ה). ויל"ד בדפרשת הציווי שהשי"ת אמר למשה נאמר ויקחו לי תרומה, שייחס את המקבל, וכאן אמר משה קחו מאתכם תרומה שהגדיש להיות התרומה מאתכם, והול"ל קחו תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה.

ונראה עפ"י דהרה"ק בקדושת לוי ז"ל שחג הפסח נקרא בתורה חג המצות ובש"ס נקרא חג הפסח, דהוא ע"ד אומרים ז"ל שבתפילין של מארי עלמא מי כעמך ישראל שהקב"ה משבח את ישראל, ובתפילין של ישראל כתיב שבתו של הקב"ה שמע ישראל וגו' - וכמו כן הקב"ה בתורתו כתב חג המצות שהוא שבחם של ישראל לזכור שיצאו בחפזון ממצרים ולא הספיק בצידיק להחמיץ, וישראל קוראים חג הפסח לזכור שבתו של הקב"ה על שפסח על בני ישראל במצרים. וכמו כן השי"ת בציווי אמר ויקחו לי תרומה, כאלו כביכול צריך לתרומתם של ישראל ומחשיבו כאלו נתנו לו להקב"ה, אבל משה רבנו כשאמר לישראל אמר להם קחו מאתכם תרומה, שתדעו את גודל הזכות שתוכלו לקחת תרומה מאתכם להשי"ת.

שיח מזהר"ן

פננים מספר
"שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבינו יואל סירקיש זי"ע

בעמח"ס בית חדש - ב"ח

כ' אדר | מאמר ב'

והנה אחד מהענינים שסבל רבינו הב"ח משונאיו הרבים - מצינו בשו"ת הב"ח החדשות (סי' מ"ב) שכותב הב"ח לאחד מרבני לובלין בכאב גדול, אודות מעשה נפשע שאירע בקראקא מקום כהונתו, אשר התגורר שם חזן אחד שהיה יודע לקרות בתורה בטעמי המקרא, והיה טוען לכולם שסגי במה שלומדים ארבעה טורים וש"ע, ואחרי שלמדו אותם כבר אפשר לפסוק הלכה ברבים, ואין צריך ללמוד גמרא רש"י ותוספות ושאר הראשונים. והנה כל זה אינו מפריע לשום אדם מה שהוא טוען באוולתו, ברם אותו חזן היה מפרסם ומשמיע את דיעותיו הכוזבות בחוצות קריה, והיה מפריע מאד לפסקי הלכותיו של הב"ח שכיהן כמורא דאתרא בקראקא. וביותר היה לאותו חזן פושע, טענה גדולה על רבינו הב"ח, שפסק להחזיר ביו"ד (סי' רס"ג) איסור חדש בזמן הזה, והב"ח כותב שגדולי עולם כבר התיירו כיום את החדש, והיו שותים שכר מתבואת חדש. ואותו חזן היה מתנגד להחזיר הזה, והיה מלגלג על הב"ח עם ידידיו הרעים, ולכל חבורה שמצא ברחוב העיר היה מדבר סרה נגד הב"ח ופסקיו, וע"י פטפוט דבריו החלקלקות ערער את מעמד הב"ח שהיה מרא דאתרא.

בין יתר הדברים הגדיל אותו חזן לעשות בשבת אחת שקראו בתורה, ומצאו טעות בספר תורה שזאת אחת לא נכתבה כראוי, והחזן אמר להגבאים שיביאו ס"ת אחר במקומו, ואילו הב"ח שראה את הטעות אמר שאין צורך להוציא ס"ת אחר מהארון, כי אין זה טעות חמורה ואפשר להמשיך לקרות בתורה, והחזן ההוא צעק על הב"ח בפני רבים שאינו יודע את ההלכה, וחייבים להוציא ס"ת אחר ואסור להמשיך לקרות בראשית, והמשיך לגדף את הב"ח בבזיונות ונוראים ברבים, עד שקם הב"ח ממקומו בסערה והכריז עליו שמתא ונידוי שאין לו התרה. בעזות חוצפתו הלך החזן ההוא לרב מפורסם בלובלין, וסיפר לפניו את כל הפרשה וסילף כמובן את הדברים שעשה להב"ח, והצליח להסית בחלקלקות לשונו הכוזבת את הרב ההוא, והוציא ממנו פסק שיש בידי הרשות שלא לקרות לעלות לתורה להב"ח בשבת, כיון שהב"ח ביזה אותו ברבים ונידה אותו בחורם. בהגיעו לקראקא פירסם בשמחה את הכרזתו שבידו מהרב מלובלין, שמתיר לו שלא לקרות להב"ח לתורה. כאן כבר לא יכול היה הב"ח להמשיך להבליג על מעשי הנבלה של אותו חזן פושע, ושלח מכתב חריף ונוקב להרב ההוא, ובמכתב מגולל הב"ח את פרשת עזותו ומועללו הרעים של החזן המתעטף באיצטלא דרבנן כידוע ספר, ובאמת עם הארץ גמור הוא וטוען שאין צורך בלימוד גמרא ופוסקים, והדבר היחיד שהוא בקי בו הוא לקרות בתורה עם טעמי המקרא.

ומספר הב"ח בכאב גדול, איך שהלה מבזה אותו בקרית חוצות בפרהסיא, ונוהג בו כאחד הריקים מן השוק, ואיך שהוא בעצמו טוען שאינו לומד גמרא ופוסקים, א"כ איך יכול להשמיע דיעות בהלכה, אם חדש מותר בזמן הזה או אסור, וגם בפרשת הטעות בס"ת שביזה את הב"ח ברבים, וכותב הב"ח שבאמת לא חשב לנדותו בחורם, רק התכוין שהוא ראוי אחרי מעשה כזה לנידוי, אך מ"מ כותב הב"ח שהוא ראוי לנידוי גמור מחמת ג' טעמים נכונים. וממשיך הב"ח לכתוב לאותו הרב, איך יתכן לשמוע דברים מפי אדם שאינו גמור, ולהוציא פסקים מבלי לברר את הדברים לאשורם, וביותר איך נתן לו רשות שלא לקרות לעליה בשבת, הרי הוא מרא דאתרא במקום הזה,

המשך בעמוד הבא

א) [ועיין רמב"ם (פ"ה מביאת מקדש ה"ט), קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן אף על פי שהוא מקדש קודם שתעלה השמש אינו צריך לחזור ולקדש אחר שהאיר היום שהרי בתחילת עבודה קידש ע"ל. וצריך עיון מה שכתב קודם שתעלה השמש דהוא אחר עמוד השחר לפני הזריחה, והלא אחר עמוד השחר יום גמור הוא וכמובאר ברמב"ם (פ"א מתמידין ומוספין ה"ב) דזמן שחיתת התמיד של בוקר קודם שתעלה החמה משיאיר פני כל המזרח עיין שם, וא"כ בלא הך טעמא דהוי תחלת עבודה מועיל הקידוש כיון דהוי יום גמור וצ"ע]. ולפי"ז לא שייך לומר פרשת הכיור לפני קורות הגבר.

(שו"ת להורות נתן חלק טז סימן ב)

קריאת פרשת הכיור בלילה

א) בשו"ע או"ח (סי' א' ס"ו), פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום. וכתב המג"א (סק"י), אבל פרשת הכיור ופרשת תרומת הדשן יכול לומר קודם היום כדאיתא ביומא סוף פ"א.

ב) ויש לעיין, דודאי דפרשת תרומת הדשן נאמרת כל הלילה, דזמנה כל הלילה, וכמובאר ביומא (כ' א) דבכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו וביום הכיפורים מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה עיין שם, ברם לענין קידוש ידים ורגלים מן הכיור הלא מובאר בזבחים (ט' ב) ת"ר קידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה, בלילה צריך לקדש ביום, דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים, וכן פסק הרמב"ם (פ"ה מהל' ביאת מקדש ה"ג) דלינה פוסלת בקידוש

ידים ורגלים עיין שם, ואם כן פרשת הכיור שאומר בלילה לא מהני לתפלת שחרית של יום שהוא כנגד תמיד של שחר דכשיאיר השחר נפסלו ידיו בלינה. ואף דמבואר שם (כ' א) א"ר יוחנן קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קידש מתחילת עבודה, וקאמר אביי דאתא כרבי ולינה דרבנן היא ומודי דמקורות הגבר עד צפרא לא פסלה בלינה עיין שם, הרי דבכהאי גוונא מועיל הקידוש גם להיום ואם כן כשאומר פרשת הכיור ואחר [כך] פרשת תרומת הדשן הו"ל כקידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן דמהני אף קודם צפרא. ברם הרי מובאר ברש"י שם דדוקא מקרות הגבר מהני הקידוש דמשום האי פורתא לא פסלה לינה בקידוש דלא מסקי אינשי אדעתיהו דמי כמי שקידש ביום עיין שם, ומבואר דקודם קרות הגבר לא מהני

המשך "שיח מוהר"ן"

והתקינו בקראקא שהב"ח יעלה לתורה בכל שבת בתורה. כללו של דבר, ראינו כאן שהב"ח שהיה גדול הדור זקן ורשכבה", היה צריך לתרץ את עצמו מדוע החריג איזה חזן עלוב שהחציף פניו בעזות מצח, בבזיונות נוראים נגד זקן גדולי הדור שהעמיד הרבה תלמידים מצויינים, וזהו פלא גדול אין בא לידי הב"ח דבר כזה, וכנראה שזהו רק מעשה היצה"ר והשטן, שלא יוכלו הצדיקים לישיב בשלוה לעסוק בתורה ברוגע ובמנוחה, רק יצטרכו לסבול מחלוקת מצד ריקים ופוחזים כאלו, וכך יטורדו מעט מעסק התורה, שאינו מניח להם ללמוד כאוות נפשם, וכענין מדרש המובא לעיל.

והנה דבר זה צריך להיות בשבילנו מוסר השכל, שאנו רואים את רבן של ישראל מאור הגולה רבינו הב"ח, שהיה סובל הרבה מאינשי דלא מעלי שהציקו לו וירדו לחייו, ושקר טפלו עליו זדים רשעים, ואעפ"כ התגבר כארי לעבודת הבורא ביתר שאת וביתר עוז, וחבר חיבורים אשר מהו נר לרגליו עד היום הזה, ומפיחם אנו חיים לדעת את ההוראה האמיתית אליבא דהלכתא. ובדאי אנתנו שאנו זוכים תהלה לא' לשבת על הנחלה ועל המנוחה ברוגע ובשלוה, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת עליו להשיב להשי"ת, להגות בתורתו יומם ולילה בהתמדה, ואפילו זה שאין ידו משגת ללמוד במשך כל היום, מכל מקום יקבע עתים לתורה בשיעורי תורה ברבים, ועי"ז יראה השי"ת שאנתנו מבקשים וחפצים לעשות רצונו בלבב שלם.

היות שמעט דברי האגדה הנמצאים בדיני מרבין הב"ח, נביא דבר אגדה שמביא הב"ח מרבו הגה"ק רבי שלמה לייבוש מלובלין זצ"ע – בטור או"ח (סי' א') כתב "צריך האדם להתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, ואף אם ישיאנו יצרו בחורף לאמור, אין תעמוד בבוקר כי הקור

הקב"ה, ומשני משום צובע, כלומר משום הכי הוא חייב מיתה, משום צביעותו שאינו ממלא את תפקידו להסית לדבר עבירה, אלא משדל את האדם על העבירה ע"י שהוא צובע את העבירה לומר שהיא מצוה ועל כן עונשו גדול מנשוא, עכ"ל.

ובכח"ה זו ראיתי להגה"ק בעמח"ס הפלאה זצ"ע שפירש בזה אמרם בש"ס ברכות (ה) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם ניצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, אם ניצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, אם ניצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה. והכוונה בזה, דהנה בפשטות קשה מדוע עתיד הקב"ה לשחוט את היצה"ר כאמרם בסוכה (נב), הרי חזקה שליו עושה שליחותו, וכל תכלית בריאתו שנברא הוא כדי להכשיל בני אדם בדברי עבירה. והתירוץ הוא, בשלמא כשמסית את האדם לעשות עבירה, והאדם יכול לעמוד בפיתוי הנסיון ולהתגבר עליו, אזי שפיר עשה היצה"ר כשהסיתו בדבר שהיה יכול לעמוד בו ולא הצליח, אבל כיון שהיצה"ר מסית את האדם ביותר, עד שאינו מסוגל לעמוד בנסיון שלא לעבור, בזה כבר פעל היצה"ר יותר מתפקידו ועי"ז נענש בחיוב מיתה. וע"כ כשאנו רואים שהאדם עוסק בתורה וקורא קריאת שמע, ואעפ"כ עדיין לא ניצחו בדברים הללו, הרי זה סימן שהיצה"ר מתגבר עליו יותר מדאי, וכבר עושה יותר מתפקידו שניתן לו רק להסיתו בדבר שאפשר להתגבר עליו, ע"כ יזכיר לו יום המיתה, היינו שיזכיר להיצה"ר את יום המיתה של היצר הרע, שעתידי הקב"ה לעמוד עליו ולשחוטו משום שאינו עושה את שליחותו בנאמנות, כי כשהיצה"ר מתגבר על האדם יותר מדאי, הוא נענש על זאת בעונש מיתה, עכ"ל.

(מוצש"ק מברכין ניסן שנת תשנ"ה)

דבר בעתו

שבתורה שיש בהם סתומות.

את טעם המצוה ועי"ז מזכירים את עון העגל שהרי אי לאו חטא העגל לא היו צריכים לפרה.

והנה נגד טענת השטן שהם תרתי דסתרי משיבים שגזירה היא ואין אנו מבינים דעת ה', ונגד טענת אומות העולם אומרים שבאמת חטא העגל לא היה אלא בהרהור גרידא ולא במעשה, או שעכ"פ נשאר רמז הרהור עבירה, וע"כ צריך כפרת פרה אדומה, והיינו אין לך רשות להרהר אחריה, שכפרת פרה אדומה באה כדי שיימחק גם הרהור העבירה, ובאמת מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה גבי ישראל רק גבי אומות העולם (קידושין לט. ובתוס' שם).

(נתן פריי - חודש אדר)

השטן רוצה להכניס דעות זרות למען תפוש את ישראל בלבבותם

ואת קַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאָמֹר (חוקת יט, ב). פירש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה.

י"ל כפל הלשונות, השטן לחוד ואומות העולם לחוד, ועוד מה המצוה הזאת וגם מה טעם יש בה, וגם התשובה שגזירה היא מלפני וגם אין לך רשות להרהר אחריה, גם צ"ב אמאי מונין דווקא על מצוה זו ולא על שאר מצוות

מתוך צוואת רבינו זצוק"ל

והנה מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא

וכל מי שיתן ממון להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא

ואהיה לו למלץ יושר בעו"ה הכל לפי רצון הבורא

י"ל כל מי שיתן ממון להדפסת הספרים

ואהיה לו למלץ יושר בעו"ה הכל לפי רצון הבורא

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למלץ יושר" ול"זכות גדולה בזה ובבא" וכלשון

רבינו הגה"ק זצ"ל בצוואתו הק'

על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

י"ל על ידי
'מכון להורות נתן' להוצאת והפצת
כתבי רבינו בעל 'להורות נתן' זצ"ל
- לקבלת העלון במייל וכן להערוות
והצעות - נא לפנות לאימייל
mln0527157594@gmail.com

